

kar pa je nerealnega, nezdravega, to odpada kakor velo listje jeseni. Velikanski razvoj tehničnih znanosti vpliva na sestav novega naziranja o svetu.

Graditelji novega naziranja o svetu so vsi veliki mislitelji, vsi izvirni duhovi v znanosti, v književnosti in v umetnosti. In kakor je dokazano, da se v prirodi tudi moč ne izgubi, tako mora biti res, da žive velike misli vsch filozofov, vseh ustanovnikov ver in vse ideje drugih misliteljev še danes, da oplojajo te misli še danes duhove k novemu premišljevanju. Tako vidimo, kako mogočno vpliva Kristusova ideja bratovstva in vseobsegajoče ljubezni na sestav socializma. Zlato seme evangelja klije dalje, četudi v nekoliko izpremenjenem zmislu . . .

Krejčijeva brošurica nam podaje in nuce zgodovino človeške misli do današnjih dni, in zato je zanimiva, čeprav ni popolna. Zgodovina pripoveduje le to, kar je za nami. Kako se bo razvijala človeška misel v prihodnosti, to moremo samo slutiti. Po premisah moremo in moramo sklepati samo toliko, da bo človek poslej gledal na svet z znanstvenega stališča. Razum bo človeštvu poslej najzanesljivejša luč v vseh vprašanih bitja. Mislimo pa, da hladni razum ne bo mogel živeti brez toplega srca, brez oživljajočega čuvstva, brez krilate fantazije. In zatorej bosta srce in fantazija še v prihodnje često prehitela razum. Človek se bode vkljub svojemu znanstvenemu razumu tudi v bodoče še hotel povzdigovati v čeznaravne sfere. Toplo srce in živahna fantazija pa bosta s pomočjo brata razuma tudi nadalje ustvarjala neumrjoča dela umetnosti . . .

Zakaj se takšna knjižica, kakršno je spisal Krejčí, ne izda tudi v slovenskem jeziku?

Sophophilos.

Med revijami.

Izvěstija občestva arheologii, istorii i etnografii pri imperatorskom kazanskom universitetě. Tom. XVI. vyp. 1.—2. — Ruske univerze se odlikujejo mimo univerz, drugih narodov po svojih perijodičnih izvestjih, ki pričajo o neprestanem znanstvenem delovanju vseučiliških profesorjev. Tam daleč na iztoku ob Volgi, na koncu Evrope, pred vrati Azije, sredi pisane zmesi narodnosti in ver goji znanost univerza kazanjska; ona posreduje med evropsko kulturo in azijskimi ledinami, ki so ji rodovitna tla. — Izvestja arheološko-etnografskega oddelka se bavijo pred vsem z uralskimi Baškiri, Tatari, z obvolškimi Turki Čuvaši in Čeremisi in z azijskimi Kirgizi. V prvem zvezku (6 debelih knjig izide na leto) je zanimiva razprava Katanova: »Narodnye sposoby lečeniya u Baškir i kreščenyh Tatar Belebejevskago ujezda Ufimskoj gubernii« (Belebejev je mestece na jugoizhod od Kazanja ob Uralu); leči se po navodilih verozakonskih (islama in krščanstva) pa po izkušnji in praksi, ki se pogosto opirata na vraže. Kristjanski Tatari začno zagovarjati boleznj z besedami: »Vo imja Boga Milostivago Miloserdago«, s katerimi začenjajo vsako delo Musulmani, a končajo zagovor: »Eto ne moi slova, a zavět Aji i Fatimy«; 'kdo sta bili Ajta in Fatima,' tega ne vedo, in se zato pri njunih imenih križajo — neumljiv spomin na islam. — Hvalebnaja pēsna Dos-Hodži v čest sultana Kenisary Kasymova — toda na čast

kirgiškega sultana, ki je živel sredi prejšnjega stoletja — slavni pesnik je zato postal »pridvoranym poetom — izvornik z ruskim prevodom in komentarjem. V drugem zvezku nahajamo Borisovo razpravo: »Arđinskyj prihod (župnija) Kozomodemjanskago ujezda« (na iztok od Nižnjega Novgoroda ob Volgi). Do 1829. so bili prebivalci te pokrajine izključno finsko-turški Čeremisi; še dan-današnji je malo Rusov, ker se med Čeremisi in Rusi skrajnje redko sklepajo zakoni. Krstili so se v masi bržkone med 1740.—1745. l.; paganska imena se še nahajajo do l. 1808., zdaj ni več nobenega nekrščanskega Čeremisa; a paganske vraže so se dolgo držale; bogov so imeli 24, izmed njih polovico moških, polovico ženskih; bog groma jim je postal nazadnje Ilija prorok. Ruski znajo vsi, pa tudi njih čeremiščina je že zelo pomešana z ruščino. — Ašmarin naznanja svoj program za sestavljenje čuvaškega slovarja. — Končno naj še omenim izredno fini papir, lahko roza nadahujen, ki dela vso čast daljni kazanjski Rusiji.

Fr. J.

»Vlast'«, češki katoliški mesečnik, ki ima v vsaki številki kak referat o slovenski književnosti — seveda prikrojen svojemu stališču — je priobčil v 4. štef. XVI. l. daljši članek (str. 346.—357.) »Dvě jubilea«. (1800—1900). Literarna črta. Piše Fr. Štingl.

Prvi jubilej je Prešernov, drugi Slomšekov.

V uvodu opisuje splošne literarne razmere na Slovenskem pred nastopom Prešerna. Životopis je posnet večinoma po Stritarjevi razpravi. Govori i o Anast. Grünu, Čelakovskem, »Čbelici«, Petrarki in dr. Pesmi ocenjuje dosti podrobno. Najbolj hvali »Nezakonsko mater«, o kateri citira i Levstikovo sodbo. Očita pa pesniku, da je le »Kranjec«, ter pravi, da je »Krst pri Savici« nekaka apologija krščanskega učenja o minljivosti posvetne srče.

Sploh pa je Štinglova sodba o Prešernovih pesmih taka-le: »Mnogo slovanskih pesnikov in pisateljev sem čital v originalu, toda odkritosrčno moram priznati, da doslej nisem pri nobenem našel tako globokih čuvstev kakor pri pesniku Prešernu . . . Umetelnost njegovih pesmi je zamašila usta obrekovalcem slovenskega jezika; celo sovražnik je moral v spoštovanju odstopiti pred pesnikom umetnikom, kateri je s tako majhnimi sredstvi ustvaril tako vzvišeno delo.«

O njegovem značaju piše: »Imel je mehko in občutljivo srce: kipelo in gorelo je v njem liki ogenj; to je bil vir njegove nesreče, pa tudi pocizije. Njegova nesreča je bila, da si ni postavil lastnega ognjišča . . . Zato ne smemo preostro soditi, če vidimo pesnika iskati za svojo žalost ne zdravila, ampak omamljajočega sredstva tam, kjer se vsaj za nekaj ur pozablja vseh bolesi.«

»Prešeren ni imel ničesar od svoje domovine, a ta je imela in ima toliko od njega! Kaj mu je dalo domoljubje? Sovraštvo, preganjanje in obrekovanje, dokler je živel, po smrti pa spomenik na grob; še doslej ni našel splošnega priznanja, občne ljubezni v celem narodu. Morda se mu to nagradi letos ob stoletnici njegovega rojstva . . .«

Čehe ta članek prav dobro informira o Prešernu. Upam, da ni poslednji; kajti »Umělecká Beseda« se je na iniciativo pisateljice G. Preissove odločila, da našega velikana dostojno proslavi. A slaviti Čehi znajo . . .

Aut. Dermola.

Slovanský přehled, ročník II. číslo 8. Jaromir Borecký je prevedel več pesmi Kettejevih in Zupančičevih pod naslovom »Z nejmladší poesie slovinské«